

Руслана Мельниченко

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Наталія Поліщук

Комунальний заклад "Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти" Житомирської обласної Ради

**РЕФОРМА СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ
ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ Й ПОЛЬЩІ:
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ**

У статті охарактеризовано сучасну структуру середньої освіти України та Польщі. Проаналізовано останні реформи освіти Польщі (1999 та 2017 років) та України (2016 р.). Виокремлено найважливіші зміни у змісті та структурі освітньої системи обох країн. Розкрито форми організації профільного навчання в Польщі шляхом створення технікумів і ліцеїв різних типів, галузевих шкіл.

Ключові слова: реформа середньої освіти, Польща, Україна, профільне навчання.

Постановка проблеми й аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний етап розвитку України, її інтеграція у світовий економічний, політичний та освітній простір вимагають запровадження системних змін в галузі освіти. Одним із пріоритетних напрямків реформи вітчизняної школи є перехід до профільного навчання, яке спрямоване на реалізацію соціальних та освітніх потреб, життєвих і професійних планів учнів. З прийняттям Законів України "Про освіту" (1996), "Про загальну середню освіту", (1999), "Концепції профільного навчання у старшій школі" (2003, 2009, 2013 рр.), Концепції реформування середньої школи "Нова українська школа" (2016) та інших чинних нормативно-правових актів вищих органів влади, профілізація навчання стала магістральним шляхом освітніх реформ старшої школи.

Безсумнівно, у кожній країні існує свій педагогічний досвід, свої традиції побудови освітньої системи, організації навчальної та виховної діяльності, обумовлені національними, культурними, геополітичними та соціальними особливостями. Проте аналіз зарубіжного досвіду сприяє глибшому розумінню власних проблем, корекції розрахунків і помилок, реалізації всіх можливостей вітчизняної системи освіти. Саме тому в останні роки актуальним напрямком стала компаративістика – галузь порівняльної педагогіки, котра займається аналізом організації освітнього процесу в різних країнах. Провідну роль у цій галузі відіграють дослідження науковців лабораторії порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України під керівництвом О. Локшиної, присвячені переважно аналізу організації та змісту освіти у США та країнах Західної

Європи [9; 10]. Проте не менш важливим є вивчення досвіду освітньої політики Польщі – держави, з якою Україна має тісні геополітичні, історичні, культурні зв'язки.

Становлення, розвиток і реформа структури польської освіти є предметом наукового пошуку А. Гайдзизи [11], Т. Левовицького [5], С. Мешальського [6], В. Павленко [8] та ін. Досвід організації профільного навчання в різних освітніх закладах Польщі досліджено О. Гузеєвою [1] та Я. Моос [7]. Проте 2017 рік став новим етапом розвитку освітніх реформ Польщі [12; 13; 15], що пов'язано з інтеграцією цієї країни в Євросоюз, спробою адаптації польської системи освіти до європейських стандартів. Отже, дослідження в цій галузі є актуальними.

Мета статті – проаналізувати та порівняти структуру освіти й організацію профільного навчання в Польщі та Україні; охарактеризувати нову освітню реформу Польщі.

Виклад основного матеріалу. Наприкінці ХХ ст. (1999 р.) у Польщі відбулася серйозна освітня реформа, котра передбачала системну перебудову структури освіти; зміни навчальних програм, форм та методів роботи вчителя; фінансування й управління освітніми закладами [14]. Завданнями реформування було збільшення кількості поляків із середньою і вищою освітою; формування у школярів навичок самоосвіти; покращення їх соціальної і професійної адаптації; компетентності у сфері інформаційних технологій та володіння іноземними мовами; покращення якості освіти. Серед важливих змін слід зазначити: запровадження обов'язкової освіти до 16-ти років; надання випускним іспитам діагностичної, прогностичної, профорієнтаційної функції; перебудова професійної освіти та впровадження профільного навчання [1; 5–8; 11]. Значною мірою це було обумовлено приєднанням Польщі до Болонського процесу, посиленням процесів її інтеграції з іншими європейськими країнами.

Реформа здійснювалася Міністерством освіти Польщі (Ministerstwo Edukacji Narodowej) поетапно [8, с. 55–58]. Спочатку, у вересні 1999 р., почали діяти 6-річна початкова загальноосвітня школа (szkoła podstawowa) та 3-річна гімназія (gimnazjum). У вересні 2002 р. було засновано цілу низку шкіл післягімназійного типу (szkoły ponadgimnazjalne) – базові професійні школи, загальноосвітні та профільні ліцеї, технікуми, у яких учні навчалися протягом 2–4-х років. Із 2012 р. польські школярі розпочали навчання з шести років замість семи, що викликало неоднозначну реакцію батьків, психологів та вчителів. Батькам було залишене право вирішувати – віддавати дитину в перший клас чи в так званий нульовий (zerówka). Крім того, як зазначають польські дослідники, труднощі реформи і погане сприйняття її населенням, були пов'язані не лише з уведенням навчання шестирічок, а й з недостатнім фінансуванням,

поспішними рішеннями політиків без урахування думки батьків, учителів, науковців, адміністрації шкіл [5; 6].

Сьогодні освіту польським дітям надають безкоштовні державні та платні приватні чи суспільні навчальні заклади. До 1 вересня 2017 р. структура польської середньої освіти була такою [1; 5; 6; 8]:

- **6-річна початкова школа (*szkola podstawowa*)**, яка має два етапи. Так, у I–III-класах відбувається інтегроване навчання, причому заняття проводяться в різноманітній формі одним учителем (за винятком фізичної культури, музики, іноземної мови). Іноді, за бажанням батьків, викладають релігію чи етику. Особливу увагу приділяють формуванню у дітей соціальних навичок.

У IV–VI класах діти вивчають спеціальні дисципліни з різними учителями за так званою "блоковою" системою. Предметні блоки інтегрують знання 2–4-х академічних дисциплін (польська мова і культура, математика, природознавство, історія і суспільство, мистецтво і техніка, іноземна мова, фізкультура тощо).

Після закінчення 6-річної школи діти здають письмовий загальнодержавний екзамен, під час якого оцінюються їхні навички читання, письма, уміння аналізувати інформацію та застосовувати знання на практиці. Результати випускних екзаменів за курс початкової школи можуть ураховуватися при вступі в гімназію.

- **3-річна гімназія (*gimnazjum*)**, в якій школярі 13–16 років навчаються переважно за місцем проживання. Існують також гімназії з поглибленим вивченням іноземних мов, спортивного спрямування, де учні здають додаткові вступні іспити. У гімназії польські учні вивчають 12 обов'язкових предметів, а також за вибором релігію, етику, приготування до життя в родині. Після закінчення гімназії учні складають випускний іспит, який включає три складові частини: 1) гуманітарні науки (польська мова і література, суспільні науки та історія), 2) математика та природничі науки (біологія, географія, фізика, хімія), 3) іноземна мова. Результати випускного іспиту впливають на подальше навчання школярів. Учні з кращими результатами продовжують середню освіту в технікумах, ліцеях (навчання в них завершується матрикулярними іспитами, що дають доступ до вищої освіти). Інші обирають дворічні професійні школи (*szkoły zawodowe*), котрі, окрім загальноосвітньої підготовки, дають професійну в певній галузі.

- **Післягімназійні старші середні школи (*szkoły ponadgimnazjalne*)** навчають дітей після 16-ти років у різних типах навчальних закладів – ліцеях, технікумах або професійних школах. Тривалість навчання коливається від 2-х до 4-х років. Таким чином, польський школяр

опиняється перед вибором майбутньої професії, вищої освіти в досить зрілому віці 19–20-ти років.

Диференціація змісту середньої освіти в Польщі відбувається на останньому ступені навчання шляхом створення трирічних ліцеїв декількох типів:

1) **Загальноосвітні** або **академічні ліцеї** (*liceum ogólnokształcące*) складають близько 47 % післягімназійних освітніх установ. Вони забезпечують хорошу підготовку учнів з провідних предметів (80 % часу) та профільних дисциплін (близько 20 % часу), що вивчаються поглиблено. Навчання здійснюється на основі тематичних блоків, що складаються з освітніх модулів і обираються учнями за інтересами. Після закінчення ліцею учні здають випускні іспити на атестат зрілості (*matura*), що одночасно є вступними у вищі навчальні заклади країни [1; 7; 8]. Існують такі різновиди загальноосвітніх ліцеїв, як: гуманітарні, біолого-хімічні, фізико-математичні й основні [7].

2) **Профільні ліцеї** (*liceum profilowane*) – заклади вищої середньої освіти, що мають на меті забезпечити учнів загальноосвітньою підготовкою та створити умови для подальшої професійної освіти, підприємницької діяльності тощо. Профільна підготовка здійснюється за чотирма спрямуваннями: економіко-соціальним (21 %), техніко-технологічним (17 %), художнім (9 %) та сільсько-господарським (6 % закладів профільної освіти). Причому кожен із них має свої профілі, котрих у польських ліцеях нараховується дуже багато: економіко-адміністративний, електроніка, електротехнічний, електронно-механічний, проектування одягу, охорона навколишнього середовища, лісова промисловість та деревообробка, хімічне дослідження доквілля, технології виробництва, сфера послуг та підприємництво, промислово-сільськогосподарський, соціальний, управління інформацією, транспортно-експедиційний [1].

Після закінчення профільного ліцею випускник може протягом 0,5–1,5 років отримати професійну кваліфікацію в **післяліцейній школі** (*szkoła policealna*) або ж скласти матрикулярні іспити й отримати вищу освіту.

Крім того, у Польщі діють **спеціальні школи** для дітей з особливими потребами, фізичними і психічними вадами розвитку (*szkoła specjalna przysposabiająca do pracy*). Навчання в них здійснюється за особливою програмою, що відповідає індивідуальним психічним, інтелектуальним особливостям дітей. Особлива увага звертається на формування життєво необхідних навичок самообслуговування, спілкування, простої посильної праці. Після їх закінчення учні не мають певної професії, але можуть виконувати некваліфіковану роботу, працювати помічниками в певній професії тощо [12].

Існує також професійна середня освіта, що надає випускнику певну спеціальність і можливість кваліфікованої праці (технікуми, професійні школи).

Технікуми (*technikum*) – заклади професійної середньої освіти, котрі поряд із загальноосвітньою підготовкою та можливістю скласти іспити для вступу в університет навчають професії протягом 4-х років. Найбільш популярними спеціальностями є бухгалтерія, інформатика та електроніка, торгівля тощо.

Дворічні професійні школи (*szkoły zawodowe*) – заклади професійної середньої освіти, котрі забезпечують молоді можливість виходу на ринок праці, надаючи кваліфікацію в певній професії (продавець, садівник, перукар, автомеханік, кухар тощо). Випускники цих шкіл, щоправда, можуть також отримати атестат зрілості після додаткової дворічної освіти в ліцеї чи трирічної в технікумі.

Слід зазначити, що в Польщі відбулася нова освітня реформа (пропозиції внесено урядом від 14 грудня 2016 р., 9 січні 2017 р. підписано президентом Польщі, запроваджено з 1 вересня 2017 р.) [12; 13]. На сайті Міністерства освіти Польщі (*Ministerstwo Edukacji Narodowej*) створено окрему рубрику "Про реформу", у якій пояснюються всі зміни в освітній системі, механізми реструктуризації освітніх установ, надається відповідь на актуальні питання учнів, батьків, вчителів, директорів шкіл [12; 13].

Найбільш важливими змінами польської освіти згідно з реформою 2017 р. є: запровадження 8-річної початкової школи; відміна гімназійної освіти; обов'язкове навчання з 7-ми до 18-ти років; збільшення тривалості навчання на старшій ланці середньої освіти з можливістю підготовки до складання екзаменів на атестат зрілості (*matura*) і вступом в університети; посилення професійного спрямування освіти (*див. таблиця 1*).

Отже, з цього навчального року структура середньої освіти в Польщі виглядатиме так [12; 13; 15]:

- **8-річна початкова школа (*szkoła podstawowa*)** з двома ступенями (I–IV класи, V–VIII класи), де навчатимуться діти з 7 до 15 років, за бажанням батьків можна розпочинати навчання з 6 років.

У цю структуру будуть перетворені такі навчальні заклади, як 6-річні початкові школи, а також гімназії (державні та приватні). Після закінчення восьмирічної школи учень може продовжити освіту в закладах академічного (загальноосвітній ліцей) чи професійного спрямування (технікум, галузеві школи).

- **4-річний загальноосвітній ліцей (*liceum ogólnokształcące*)**. У ліцеї продовжиться термін навчання на рік. Базовий курс охоплює вивчення польської мови, двох іноземних мов, історії, суспільствознавства, математики, інформатики, фізики, біології, хімії, географії з різною

кількістю годин на різних курсах. Крім того, вводяться від 4 до 7 год на вивчення предметів за розширеним курсом.

- **5-річний технікум (*technikum*)**. У технікумах (технічних ліцеях) продовжиться термін навчання на рік. Учні матимуть змогу не лише опанувати певну професію, переважно економічного чи технічного спрямування, а й отримати хорошу загальноосвітню підготовку для складання *matury*.

- **2-х та 3-річні галузеві школи I і II ступенів (*3-letnia branżowa szkoła I stopnia, 2-letnia branżowa szkoła II stopnia*)**. Ці заклади освіти дають можливість здобуття професії та загальноосвітньої підготовки. Після закінчення дворічної галузевої школи II ступеня учні мають можливість (як і випускники ліцеїв та технікумів) скласти матуральний екзамен і продовжити освіту в університетах.

Крім того, у структурі польської освіти залишаються спеціальні школи для дітей з особливими потребами (*3-letnia szkoła specjalna przysposabiająca do pracy*) та професійні заклади для випускників ліцеїв (*szkoła policealna*).

Таблиця 1.

Порівняльна характеристика структури освіти в Польщі та Україні

Країна	Структура середньої освіти, яка діє сьогодні	Зміни згідно з новими освітніми реформами (2017–2018 рр.)
Польща	<p>1999 – 2017 рр.</p> <p>1) 6-річна початкова школа (<i>szkoła podstawowa</i>) I–VI класи, з 6–7 до 13 років;</p> <p>2) 3-річні гімназії (<i>gimnazjum</i>), 13–16 років;</p> <p>- спеціальні школи для дітей з особливими потребами (<i>szkoła specjalna przysposabiająca do pracy</i>);</p> <p>3) післягімназійна освіта (<i>szkoły ponadgimnazjalne</i>):</p> <p>- 3-річний загальноосвітній ліцей (<i>liceum ogólnokształcące</i>);</p> <p>- 3-річний профільний ліцей (<i>liceum profilowane</i>);</p> <p>Професійна освіта:</p> <p>- 4-річний технікум (<i>technikum</i>);</p> <p>- 2–3-річна професійна школа</p>	<p>1) 8-річна початкова школа (<i>szkoła podstawowa</i>) I–IV класи, V–VIII класи, з 7 до 15 років;</p> <p>2 А) загальна освіта:</p> <p>- 4-річний академічний загальноосвітній ліцей (<i>liceum ogólnokształcące</i>);</p> <p>2 Б) професійна освіта:</p> <p>- 5-річний технікум (<i>technikum</i>);</p> <p>- галузеві школи I–II ступенів;</p> <p>(<i>3-letnia branżowa szkoła I stopnia, 2-</i></p>

	(<i>szkoła zawodowa</i>); - однорічна післяліцейна школа (<i>szkoła policealna</i>).	<i>letnia branżowa szkoła II stopnia</i>); - однорічна післяліцейна школа (<i>szkoła policealna</i>).
Україна	Середня загальноосвітня школа I–III ступенів: 1) 4-річна початкова школа, I–IV класи, із 6–7 до 10–11 років (іноді можливе виокремлення у навчально-виховні комплекси дитячий садок+молодша школа); 2) 5-річна основна школа, V–IX класи, з 10–11 до 15-16 років; 3) старша профільна школа, X–XI класи, з 15–16 до 17–18 років (можливе виокремлення V–XI класів у гімназії, колегіуми, а VIII–XI класів – у ліцеї). Професійна освіта (з 15-16 років): - коледжі, професійно-технічні училища, вищі професійні училища (2–4 роки)	1) 4-річна початкова школа (адапційно-ігровий та основний цикли, 2+2 роки); 2) 5-річна базова середня освіта в гімназіях, V–IX класи; 3) 3-річна профільна середня освіта в академічних або професійних ліцеях, 4-річна в коледжах.

На думку Президента Польщі Анджея Дуди, Міністра освіти країни Анни Залевської та інших урядовців, необхідність нового реформування освіти пов'язана з тим, що очікування від уведення гімназій як самостійних шкіл нового типу не виправдалися. Започаткування гімназій повинно було стати початком реформи середньої і вищої освіти, сприяти накопиченню кадрового та матеріального потенціалу школи. Проте через демографічний спад у Польщі (число учнів у 2016–2017 рр. у порівнянні з 2005–2006 рр. зменшилося на 33 %), незавершеної реформи ліцеїв, недостатнього фінансування гімназій, реформи 1999 року не виконали своїх функцій. У суспільстві негативно оцінили введення гімназійних шкіл. Водночас навчання в ліцеях по суті скоротилося до двох років, адже третій рік став "підготовчим" до складання випускних екзаменів. Крім того, через концентрацію годин на 2–4-х вибіркових предметах ліцей утратив свою загальноосвітню роль. Професійні школи (*szkoły zawodowe*) стали непрестижними, серед їх випускників найвищий відсоток безробітних. Отже, негативна діагностика стану освіти Польщі стала

причиною нових реформ уряду цієї країни і створення нової структури середньої школи [12; 13; 15].

Україна також неодноразово починала освітні реформи, причому одним із магістральних напрямків освітніх змін стало введення у 2003 році профільного навчання на старшій ланці середньої школи (10–11 класи) за рахунок поєднання інваріантних базових та профільних предметів із вибірковими (курси за вибором, факультативи) [3]. Профілізація навчання сьогодні здійснюється переважно за природничо-математичним, суспільно-гуманітарним, філологічним, спортивним, технологічним, художнім напрямками, у межах яких виокремлено дуже багато профілів навчання, які обирає і формує самостійно навчальний заклад. Причому сьогодні існують різноманітні форми реалізації профільного навчання: профільні старші класи в багато- й однопрофільних ЗНЗ; класи з поглибленим вивченням предметів в основній школі; спеціалізовані школи-інтернати; профільні групи у міжшкільних опорних школах; навчально-виховні комплекси; навчальні заклади нового типу – ліцеї, колегіуми, гімназії, тощо [4].

Проте слід зазначити, що реформування освіти в Україні здійснюється в умовах політичної, фінансової, економічної та соціальної кризи, безробіття, а в останні роки – військового конфлікту. Недосконалість законодавчої бази, постійні зміни складу уряду, відсутність командної роботи – усе це, на жаль, негативно вплинуло й на освітню сферу. За роки незалежності України відбулося кілька спроб освітньої реформи, перехід від 11-ти до 12-річного навчання і навпаки.

Сьогодні середня освіта починається з 6–7 річного віку дитини і триває 11 років. Вона представлена **загальноосвітньою школою I–III ступенів** (початкова, основна і старша, відповідно 4+5+2 роки навчання). Учень після 9-го класу може продовжити навчання в професійній системі освіти (професійно-технічних училищах, коледжах, музичних училищах, вищих професійних училищах тощо).

Однак, уже починаючи з 2018 р. першокласники навчатимуться 12 років. Це регламентовано новим законопроектом "Про освіту", який **6 жовтня 2016 року** затверджено Верховною Радою [2]. На сайті МОН України оприлюднено електронну версію документа "**Концептуальні засади реформування середньої освіти. Нова українська школа**". Згідно з цими документами, поступово зміниться структура освіти [2, с. 20–23]. Так, повна середня освіта матиме три ступені:

1) Початкова школа тривалістю навчання 4 роки включає адапційно-ігровий (1-2 класи) та основний цикли (2–4 класи);

2) Базова середня освіта тривалістю навчання 5 років має адапційний (5–6 класи) та цикл базового предметного навчання (7–9 класи), буде здійснюватися в *гімназіях*. Після закінчення 9-річної школи діти

складатимуть випускні іспити, за результатами яких можуть обирати два напрямки навчання на третій ступені профільної середньої школи – академічний чи професійний.

3) Профільна середня освіта тривалість навчання 3 роки здійснюється за двома напрямками (академічним чи професійним). Старшу профільну школу буде відділено в окрему освітню інституцію. Академічне спрямування буде відбуватися з поглибленим вивченням окремих предметів в *академічних ліцеях* – окремих закладах освіти. Воно орієнтуватиме учнів на продовження навчання у ВНЗ. Вибірковим буде як зміст навчальної програми (набір профільних і базових предметів, вибіркового курсів), так і рівень складності її вивчення.

Професійне спрямування реалізовуватиметься через мережу *професійних ліцеїв та коледжів*. Школярі зможуть не лише отримати загальноосвітню підготовку, але й професію. Слід зазначити, що випускники ліцеїв обох напрямків після закінчення профільної середньої освіти будуть складати Державну підсумкову атестацію у формі ЗНО. У випадку успішного складання вони матимуть право на вступ до університету [2, с. 20–23].

Проте нам слід уважно вивчити досвід Польщі, який засвідчує недоцільність виділення гімназій у самостійні навчальні заклади в умовах демографічного спаду та браку фінансів, а оптимальним є функціонування єдиної системи початкової та базової освіти. Належну увагу слід віддати останній ланці повної середньої освіти, особливо серйозних реформувань і фінансових інвестицій потребує професійне спрямування освіти.

Висновки. Середня освіта Польщі й України перебуває на початку реформування і має багато спільних проблем. У Польщі відбувається перебудова структури середньої школи з 2017 року, в Україні системні зміни розпочнуться з наступного навчального року, а в пілотних школах уже стартували. В обох країнах упроваджується 12-річний термін навчання (у випадку професійної освіти – 13-річний). Профільне навчання в Польщі здійснюється на останньому ступені середньої освіти (у загальноосвітніх ліцеях, технікумах, професійних галузевих школах) за результатами випускних екзаменів. В Україні планується системна перебудова старшої ланки середньої освіти, перетворення 10–11 класів в окремі інституції (3-річні академічні та профільні ліцеї, 4-річні технікуми).

Список використаних джерел та літератури

1. Гузеева А. В. Структура и содержание профильного обучения в системе общего образования Республики Польша : автореф. дис. на соиск. науч. ст. канд. пед. наук : спец. 13.00.01 "Общая педагогика, история педагогики и образования" / Александра Валерьевна Гузеева.— Томск, 2004.— 25 с.
2. Концептуальні засади реформування середньої школи. Нова українська школа. [Електрон. ресурс] — Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczya.html>
3. Концепція профільного навчання в старшій школі : затв. рішенням колегії МОН України від 25. 09. 03 № 10/12-2 // Інф. зб. МОН України.— 2003.— № 24.— С. 3–15.
4. Концепція профільного навчання в старшій школі // Інформ. Збірн. МОН України.— 2013.— № 1456.— К. : Пед. преса, 2013.— 16 с.
5. Левовицький Т. Про цілі та результати реформ – між тривалими розмовами реформаторів та освітньою дійсністю / Тадеуш Левовицький // Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія : монографія / за ред. Василя Кременя та ін.— К. : ТОВ "Видавниче підприємство "Едельвейс", 2013.— 460 с.— С. 155–182.
6. Мешальський С. Зміни польської системи освіти та ідея демократизації / Стефан Мешальський // Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія : монографія / за ред. Василя Кременя та ін.— К. : ТОВ "Видав. підприємство "Едельвейс", 2013.— 460 с.— С. 47–61.
7. Моос Я. Технічний лицей у Польщі: зарубіж. досвід / Я. Моос // Проф.-техн. освіта.— 2000.— № 3.— С. 46–50.
8. Павленко В. Становлення та розвиток системи освіти в Польщі / Віта Павленко // Українська полоністика. Серія : Педагогічні науки.— Вип. 12.— 2015.— С. 54–69.
9. Педагогічна компаративістика–2014: якісний вимір освіти зарубіжжя та український контекст : матеріали наук.-практ семінару (Київ, 5 червня 2014 р.) / Інститут педагогіки НАПН України / за заг. ред. О. І. Локшиної.— К. : Педагогічна думка, 2014.— 202 с.
10. Старша школа зарубіжжя: організація та зміст освіти : [монографія] / за ред. О. І. Локшиної ; Ін-т пед. АПН України.— К. : СПД Богданова, 2006.— 228 с.
11. Gajdzica A. Reforma oświaty a praktyka edukacji wczesnoszkolnej / Anna Gajdzica.— Katowice 2006, Wyd. UŚ.— 264 s.
12. Dobra Szkoła. O reformie [Електронний ресурс].— Режим доступу : <http://reformaedukacji.men.gov.pl/>
13. Podstawowej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r.— Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59 i 949). [Електронний ресурс].— Режим доступу : <https://men.gov.pl/pl/reforma-prawo-oswiatowe/informacje-reforma-prawo-oswiatowe>
14. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 1999 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego (Dz. U. 1999, nr 14, poz. 129). [Електронний ресурс].— Режим доступу : <http://zus.pl/default.asp?id=6&p=6>
15. Zgodnie z art. 117 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r.— Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60 i 949) z dniem 1 września 2017 r. : [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://reformaedukacji.men.gov.pl/aktualnosci/podejmowanie-tzw-uchwal-deklaratoryjnych-w-2017-roku.html>

Ruslana Melnychenko, Natalia Poliszczuk. Reforma szkolnictwa oraz organizacja edukacji profilowej na Ukrainie i w Polsce: analiza porównawcza.

W artykule scharakteryzowano współczesną strukturę wykształcenia średniego na Ukrainie oraz w Polsce. Przeanalizowano ostatnie reformy szkolnictwa Polski (1999 oraz 2017 roku) i Ukrainy. Wyróżniono najważniejsze zmiany w treści i strukturze systemu edukacyjnego obu państw. Otworzono formy organizacji edukacji profilowej w Polsce wskutek stworzenia techników i liceów różnych typów, szkoły branżowe.

Słowa kluczowe: reforma szkolnictwa, Polska, Ukraina, edukacja profilowa.

Ruslana Melnychenko, Nataliia Polishchuk. Reform of secondary education and organization of specialized education in Ukraine and Poland: a comparative aspect.

The article describes the modern structure of secondary education in Ukraine and Poland. The last educational reforms in Poland (1999 and 2017) and Ukraine (2016) are analyzed. The most important changes in the content and structure of the educational system of both countries are singled out. The organization forms of specialized education in Poland are revealed by technical schools, different vocational and branch schools.

Keywords: educational reform, Poland, Ukraine, specialized education.